Никола Ранисављевић
Међуопштински историјски архив
Ваљево

ЗАКОН О РИБОЛОВУ ИЗ 1898. ГОДИНЕ

Прецизно време настанка риболова у историји не може се утврдити. Трагови рудиментарних удица датирају још од старијег, преко средњег каменог доба, па све до Египћана. Прва сцена риболова помоћу штапа забележена је 2000. година п.н.е. у Египту. Такође, риболов се помиње у Старој Грчкој и Риму.

У средњем веку риболов нагло напредује. Већина манастира у Енглеској има свој рибњак. „Расправа о лову рибе удицом“ прва је књига која представља основу за модерну теорију спортског риболова. Написала ју је настојница манастира Сопвел у Енглеској и штампана је 1496. године у Сент Албану. У овој књизи први пут се помињу разне врсте риболова, „спорт за господу и властелу“, риболов при дну, на пловак, лов на пастрмку. Такође, описана су и средства којима се риба ловила. У књизи се помињу и прве законодавне мере, тако да је у овом периоду дошло до првих забрана лова рибе „испод мере“, о првим „рибочуварима“, новим алатима и њиховој употреби.[1]

Први писани документи о рибарству из околине Београда потичу из XVI и XVII века. По писању путописаца у Београду се могла наћи риба високог квалитета, уз приступачне цене и у огромним количинама. Београд је у то време имао и надалеко чувену рибљу пијацу, на којој је постојала и царина за рибу.[2] Риба се жива чувала у посебним базенима, направљеним од оплетеног прућа, облепљеним блатом. На београдској рибљој пијаци продавале су се усољена и сушена риба, као и кавијар. На средњем

[1] Милош С. Ђонић, Риболов, Београд 1990, стр.6

[2] Богумил Храбак, Годишњак града Београда, Београд 1960

Дунаву, Београд је био главно стовариште за извоз рибе. Риба је извожена чак и у Дубровник.

„Уредба о забрани хватања рибе посредством бацања у воду отрова“ је прва законодавна мера донета у Србији 17. септембра 1840. године.[3] Попечитељство унутршњих дела Кнежевине Србије желело је законским мерама да спречи и искорени тровање рибе, које је до тада попримило широке размере. Ова Уредба предложена је Државном савету, а сагласност је дао и кнез Михаило Обреновић. За преступнике предвиђене су биле и телесне казне. За први прекршај кажњавало се „с 10 штапа и риба уловљена да се у контрабанд узме“. Такође, предвиђене су и строжије казне уколико починилац понови преступ.

О стању рибљег фонда и рибарства у кнежевини Србији у време када је усвојен Казнителни законик за књажевство Србију, и непосредно пре усвајања Закона о риболову говоре запажања Јосифа Панчића изнета у његовој монографији „Рибе у Србији“ објављеној 1860. године. Неопходност правног регулисања ове материје потврђена је и у чланку„Рибарство у Србији“,који је Панчић објавио 1866. године у листу „Српске новине“. У овом тексту, Панчић је изено своју забринутост за рибарство у Србији, критиковао домаће задоконодавство у тој области и анализирао узроке смањења бројности појединих врста рибе у Србији,наводећи као најважније: „безобзирно ловљење рибе“, „регулисање река“, „кварење речних вода материјама које шкоде риби“, „бродарство“ и „утамњивање шума“.[4]

Први закон о риболову у Србији донела је Скупштина Краљевине Србије, уз сагланост краља Александра Обреновића, 27. јула 1898. године у Нишу, за владе Владана Ђорђевића у време тзв. Октобарског режима.[5] Закон је имао 31 члан. Примерак овог Закона налази се на чувању у Међуопштинском историјском архиву у Ваљеву у Збирци „Varia“ предмет број 307.[6] На документу постоје оштећења на ивицама, а неколико листова одвојено је од

[3] Милош С. Ђонић, Риболов, Београд 1990, стр. 8-9

[4] Др Ана Батрићевић, Заштита животиња у српкој правној историји“ Београд 2016, стр 80.

[5] Група аутора *Владе Србије 1805-2005,* Београд, 2005, стр. 185-188.

[6] Међуопштински историјски архив Ваљево, Фонд Б.1.334. Збирка Varia 1832-1990, пр. Бр. 307.

повеза. Поменута оштећења нису утицала на текст Закона, који овде преносимо у целости.

МИ

АЛЕКСАНДАР I

по милости Божијој и вољи народној

Краљ Србије

проглашавамо и објављујемосвима и свакоме, да је народна скупштина решила и да смо ми потврдили и потврђујемо

ЗАКОН
о
РИБОЛОВУ

Члан 1.

Одредбе овог закона односе се само на риболов у текућим водама и оним притокама, затокама, барама и ритовима, који са овим стоје у таквој вези, да риба може прелазити из њих у текућу воду и обратно, било у свако доба године било у извесно време.

У вештачким рибњацима и оним стојећим водама, које никако немају везе са текућим водама риболов је потпуно неограничен (осим одредаба чл. 13. и 17.).

Да ли се каква вода има сматрати за текућу или стојећу, решава у сумњивим случајевима надлежна полицијска власт.

Члан 2.

Право на риболов, у колико не би постојала никаква друга права сопствености, припада:

1. *За Саву, Дунав и Дрину држави; и*
2. *За све остале реке, потоке, затоке, баре ит.д.*

општинским имањима оним општинама у чијем су атару.

Члан 3.

Право на риболов има сваки сопственик у границама свога имања по одредбама овога закона сем чл. 4., али нико није властан воду и рибу спречавати при повратку у речна корита.

Члан 4.

Сваки, који би хтео рибу ловити ма каквим справама, осим удице, мора имати рибарску карту, коју је дужан собом носити и показивати је на захтевза то одређених надзорних органа.

На карти ће бити означено за коју је врсту рибарских справа (чл. 8.) плаћено право, и карта ће важити само за ону врсту справа за коју је издата.

Рибарска карта даје се на годину дана. Она гласи на име и њу може употребити само онај, на чије име гласи, члан његове породице, који с њиме у заједници живи, или његов плаћени служитељ. Помагачи у риболову оногa, који има карту, не морају ове имати. Али нико не сме са једном картом употребљавати више рибарских справа у једно исто време.

Рибарске карте израђује и властима разашиље министарство народне привреде.

Члан 5.

Поједина важија риболовна места може давати под искључиви закуп држава или општина којој место припада.

На овако закупљеним местима може рибу ловити само закупац, или они, које закупац овласти, и то каквим хоће справама, али у границама овога закона.

Закуп може трајати једну или више година, но ако би имао трајати више од 10 година, онда је за то потребно одобрење Министра Народне Привреде.

Члан 6.

Рибарске карте и уверења о закупу наплаћују и издају:

1. *За Саву, Дунав и Дрину надлежне полицијске власти;*
2. *За остала риболовна места надлежне општинске власти.*

Члан 7.

Онај, који има рибарску карту, може рибу ловити на ма ком незакупљеном риболовном месту, што припада општини, која му је карту издала, или ма на коме незакупљеном месту у Сави, Дунаву и Дрини, ако му је карту издала полицијска власт.

Члан 8.

Све справе, којима се риба лови, деле се према продуктивности и таксама које се на њих плаћају на ове три врсте:

1. *врста ѣде спадају: алов и лапташ;*
2. *врста ѣде спадају: велики струк, сачма, трбок, влак, кеца, кусака, бубањ, метлице и и у опште све справе осем алова и лапташа – које захтевају употребу чуна или чамца; и*
3. *врста ѣде спадају: вршка, черенац, цртац, сертма, заѣажањ (до 5м дужине) и у опште све омање справе, којима се ради поред обале, и без употребе чуна или чамца.*

Супови се рачунају као справе друѣе врсте.

Таксу за употребу ових справа по врстама прописаће Министар народне привреде. Онај, који има карту за једну врсту справа, има права служити се ма којом справом што припада тој врсти, али нема право да се послужи са више справа у једно исто време.

Члан 9.

У риболову забрањено је употребљавати пређа, ако им окца немају најмање ову величину у квадрату, кад је пређа влажна, и то:

1. *Код пређа треће врсте справа 10мм;*
2. *Код пређа друѣе врсте справа 20мм;*
3. *Код пређа прве врсте справа, осим алова, 30мм.*

Код алова допуштено је, да највише 1/3 дужине пређе буде од 20мм и највише 1/3 од 30мм; остатак пређе не сме имати окца мање од 40мм у квадрату, све мерено кад је пређа влажна.

Члан 10.

Никаквим справама, којима се риба ловиу текућим водама, не сме се преѣрадити више од половине ширине воде. Ако се у једно исто време лови са више справа, све оне скупа не смеју преѣрадити више од половине ширине воде.

Исто тако ни направе, које се подижу у циљу риболова (заѣраде, супови и т.д.), не смеју заузимати више од половине речног корита и морају се у време забране риблова уклонити.

Члан 11.

У воде, у којима живе рибе, забрањено је бацање материја, које рибама шкоде.

Исто тако забрањено је и спровођење у њих отпадака из индустријских, земљорадничких, и т. д. Предузећа, који по својој природи или количини могу шкодити риби.

Но ако су опште користи предузећа веће од користи, која се у дотичном случају има од риболова, надлежне полицијске власти дозволиће спровођење поменутих отпадака.

Члан 12.

Одвраћање или исцрпљивање воде ради риболова забрањено је.

Члан 13.

Забрањено је у риболову употребљавати динамит или друге расрскавајуће материје, а тако исто и сва средства, којима се риба опија или трује.

Члан 14.

У време икрања риба се не сме ловити.

Министар народне привреде овлашћен је, да одреди време за које се поједине врсте рибе не смеју ловити.

Члан 15.

Риба, која нема прописну величину, не сме се ловити.

Величину појединих врста риба, испод које се оне не смеју ловити, прописаће Министар народне привреде.

Члан 16.

Уловљене рибе, које немају најмање прописану величину, или им је лов у то време забрањен, морају се одмах пустити у воду.

Члан 17.

Забрањено је продавање, куповање, излагање и трошење у јавним радњама рибе, било она из вода, на које се односи овај закон била из вештачких рибњака, ако нема најмање прописану величину или је њено хватање у то време забрањено.

Но као купац неће се сматрати оно лице које рибу купује за своју личну потрошњу и своје породице.

Члан 18.

У циљу научног испитивања и вештачког гајења риба, могу се изузетно ловити рибе и у време забране риболова а тако исто и испод прописане најмање величине. Но они, који то желе чинити, морају имати нарочито овлашћење од Министра народне привреде.

Члан 19.

Министар народне привреде овлашћен је да може у свако доба потпуно забранити било местимично било у целој земљи лов оних риба, које су ретке или се желе умножити.

Ова забрана може трајати највише 5 година.

Члан 20.

Министар народне привреде може у циљу размножавања риба ставити под заштиту извесна речна места или читаве реке.

Ова забрана не може трајати дуже од 3 године.

Члан 21.

Министар народне привреде може у циљу размножавања риба местимично или у целој земљи забранити или ограничити употребу оних риболовних справа, које би се показале вома штетне за рибарство.

Члан 22.

Министар народне привреде овлашћен је, да у пограничним рекама обустави поједине или све мере, предвиђене овим законом, ако која суседна држава од своје стране не би вршила исте мере.

Члан 23.

Министар народне привреде овлашћен је да у циљу размножавања риба и унапређење рибарства установи један или више завода за вештачко рибарство и да пропише њихово уређење.

Члан 24.

Све одредбе овог закона важе и за ракове.

Време кад их је забрањено ловити и величину испод које се не смеју хватати, прописаће Министар народне привреде.

Члан 25.

Они, који се огреше о одредбе овог закона казниће се , и то:

1. *Са 1 до 10 динара, који се огреће о чл. 4 и 24. овога закона;*
2. *Са 5 до 20 динара, који се огреше о чл. 3, 8, 9, 10. овога закона;*
3. *Са 10 до 50 динара, који се огреше о чл. 5, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 19, 20,21 овога закона; и*
4. *Са 50 до 100 динара, који се огреше о чл. 13. овога закона.*

Члан 26.

Са свима казнама скопчано је и одузимање уловљене рибе. Ова ће се риба, ако није за пуштање у воду, продати јавним надметањем у корист општинске односно државне касе.

Ако је кривац ловио справама, чија је употреба забрањена, справе ће му се , поред казни, одузети и поништити.

Члан 27.

Све казне наплаћене по чл. 25. овога закона утичу у државну или општинску касу, према томе да ли риболовно место, на коме је кривац ухваћен, припада држави или општини према чл. 2. овога закона.

Члан 28.

Дела, предвиђена овим законом, истражује по полицијској уредби и казне изриче и извршујенадлежни општински суд, у чијем је атару казнимо дело учињено, или надлежна полицијска власт, ако је дело учињено на Сави, Дунаву или Дрини.

Жалбе противу осуда општинских власти расматрају и у последњем степену расправљају надлежне полициске власти, а жалбе против осуда полициских власти коначно расправља Министар народне привреде. За рок и подношај жалбе вреде прописи полициске уредбе, а за застарелост, одредбе казненог закона.

Члан 29.

Надзор над општинским властима односно тачности у вршењу и примењивању овога закона, припада надлежним полициским властима, које ће га вршити средством својих државних економа.

Оне су овлашћенњ, за лабаво вршење и нетачно примењивање овога закона узимају на одговор председнике општинских судова односно кметове, и да их казне са 10 до 50 динара у корист државне касе.

Жалбе против ових осуда могу се подносити министру народне привреде. За рок и подношај жалбе вреде прописи закона о општинама.

Члан 30.

Овлашћује се министар народне привреде да пропише правилник за извршење овога закона.

Члан 31.

Овај закон ступа у живот 1. јануара 1899. године, а тада престају важити:

1. *Највише решење од 27. јула 1859. год. (збор. XII. Стр. 59)*
2. *Највише решење од 3 јула. 1860. год. (збор. XIII. Стр. 99); и*
3. *Сва остала наређења и одредбе, које су му противне.*

Препоручујемо нашим министрима: народне привреде и унутрашњих дела да овај закон обнародују и о извршењу се његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се покоравају

27 јула 1898 год.
У Нишу

***АЛЕКСАНДАР** с. р.*

(М.П.)
Видио и ставио државни печат,
чувар државног печата,
Министар правде,
***К. Н. Христић** с. р.*

Министар
народне привреде
***С. М. Лозанић** с. р.*

Министар
унутрашњих дела
***Јевр. А. Андоновић** с.р.*

Историјски извори

- Међуопштински историјски архив Ваљево фонд В. 1. 334. Збирка „Varia“ предмет ЗV-307

Литература

- Милош С. Ђонић, Риболов, Београд 1990.
- Богумил Храбак, Годишњак града Београда, Београд 1960.
- Др Ана Батрићевић, Заштита животиња у српској правној историји, Београд 2016.
- Група аутора, Владе Србије 1805-2005, Београд, 2005